

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษางานวิจัยเรื่องการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้และทัศนคติ ของวัยรุ่นในเขต กรุงเทพมหานครที่มีต่อมูลนิธิปวีณา หงสกุลเพื่อเด็กและสตรี ได้มีการศึกษาถึงทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 1.ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร
- 2.ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติ
- 3.ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงของเด็กและสตรี
4. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร
5. แนวคิดเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวขององค์กรเพื่อเด็กและสตรีมูลนิธิปวีณา
- 6.แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น
- 7.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร

การสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกิจกรรมต่างๆ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร นับเป็นส่วนหนึ่งของเพราะ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร และ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อจะได้มีความรู้ความเข้าใจ จูงใจ หรือมีอิทธิพลต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การที่จะบรรลุสิ่งเหล่านี้ได้จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสาร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารมีอยู่หลายทฤษฎีแต่ที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการในการเลือกรับสาร (Selective Processes) ซึ่งประกอบด้วย การกลั่นกรอง 4 ขั้นดังนี้

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นแนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็น ความสนใจที่มีอยู่เดิม และพยายามหลีกเลี่ยงข่าวสาร

ที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติและความคิดเห็นเดิมของตน ทั้งนี้ เพราะการได้รับข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติที่มีอยู่เดิม จะก่อให้เกิดภาวะความไม่สมดุลทางจิตใจที่เรียกว่า "Cognitive Dissonance" ซึ่งบุคคลอาจลดภาวะความไม่สมดุลนี้ได้โดยการเปลี่ยนทัศนคติ ความรู้ หรือพฤติกรรมการแสดงออก หรือเลือกสรรเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเดิมของตน

2. การเลือกให้ความสนใจ(Selective Attention) ในเวลาหนึ่งๆ สมอของคนเราถูกกระตุ้นจากข่าวสารต่างๆมากมาย ทั้งความคิดของตนเองและสิ่งกระตุ้นจากภายนอก สมอจะต้องคัดเลือกรับข่าวสารที่มากระตุ้นอยู่ตลอดเวลาว่าข่าวสารใดควรรับรู้ ดังนั้นผู้รับสารจึงมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักจะเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตนเพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจที่เรียกว่า Cognitive Dissonance ฉะนั้นจะลดหรือหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ก็ ต้องแสวงหาข่าวสารหรือเลือกเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตน

3.การเลือกรับรู้ (Selective Perception) เมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้ว ผู้รับสารจะเลือกรับรู้หรือเลือกตีความหมายของสารนั้นตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะร่างกาย หรือสภาวะอารมณ์ในขณะนั้น เป็นต้น ดังนั้น ผู้รับสารจะ ตีความผิดพลาด หรือบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางที่ตนเองพึงพอใจ ให้สอดคล้องกับความคิดเห็น ความสนใจ หรือทัศนคติที่มีอยู่เดิม

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติ ฯลฯ ของตนเองและมักจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ เรื่องที่ขัดแย้งหรือเรื่องที่ค้านกับความคิดเห็นของตนเอง ดังนั้น การเลือกจดจำเนื้อหาของสารที่ได้รับ จึงเป็นการช่วยเสริมทัศนคติ หรือความเชื่อเดิมของผู้รับสารให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงยากขึ้น กล่าวคือ ความพร้อมที่จะจดจำสารของผู้รับสารจึงมักเกิดขึ้นกับคนที่พร้อมจะเข้าใจ และพร้อมที่จะลืมสำหรับคนที่ไม่พร้อมจะเข้าใจ ดังนั้น กระบวนการเลือกสรรของมนุษย์จึงเปรียบเสมือนเครื่องกรอง (Filters) ข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์เรา

นอกจากนี้ ยังมีองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเลือกสรรของมนุษย์อีก วิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilbur Schramm, 1973) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญต่อ

เลือกสรรของมนุษย์ ได้แก่

1. ประสบการณ์ ประสบการณ์ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน
2. การประเมินสาระประโยชน์ของข่าวสาร ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ของตนอย่างใดอย่างหนึ่ง
3. ภูมิหลังที่แตกต่างกัน ทำให้บุคคลที่มีความสนใจต่างกัน
4. การศึกษาและสภาพแวดล้อมทำให้มีความแตกต่างในพฤติกรรมในการเลือก รับสื่อและเนื้อหาข่าวสาร
5. ความสามารถในการรับสารซึ่งเกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจ ทำให้ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของบุคคลแตกต่างกัน
6. บุคลิกภาพทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้าวจิตใจและพฤติกรรมของผู้รับสาร
7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสาร จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของข่าวสารหรืออาจเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายของข่าวสารก็ได้
8. ทัศนคติจะเป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับและตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือข่าวสารที่ได้พบ และการที่ผู้รับสารแต่ละคน มีพฤติกรรมในการเลือกรับสื่อและข่าวสาร

นอกจากนี้ Middlebrook(1974)(อ้างถึงในเกศินี จุฑาวิจิตร, 2548 :140)กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือ (Credibility) คือ ความรู้สึกของผู้รับสารที่รู้สึกว่าผู้ส่งสารมีความน่าไว้วางใจและมีความสามารถ หากผู้รับสารเป้าหมายมีความรู้สึกว่ามีพัฒนาหรือผู้นำความคิดเห็นมีความน่าเชื่อถือ ผู้รับสารก็มีแนวโน้มที่จะยอมรับสารจากพวกเขาเหล่านั้น นอกจากนี้อารอนสันและไกลเดน (Aronson and Gloden,1962) (อ้างถึงในเกศินี จุฑาวิจิตร, 2548 :141)ยังกล่าวด้วยว่า สื่อบุคคลหรือผู้ส่งสารที่มีความคล้ายคลึงกับผู้รับสารเป้าหมาย ในด้านต่างๆ อายุ เพศ เชื้อชาติ ภาษา การแต่งกาย สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนทัศนคติและความคิดเห็นของผู้รับสาร เพราะความคล้ายคลึงนี้จะทำให้เกิดความรู้สึกเข้าใจ ชอบพอและไว้วางใจ

นอกจากนี้ Middlebrook(1974)(อ้างถึงในเกศินี จุฑาวิจิตร, 2548 :140)กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือ (Credibility) คือ ความรู้สึกของผู้รับสารที่รู้สึกว่าผู้ส่งสารมีความน่าไว้วางใจและมีความสามารถ หากผู้รับสารเป้าหมายมีความรู้สึกว่ามีพัฒนาหรือผู้นำความคิดเห็นมีความน่าเชื่อถือ ผู้รับสารก็มีแนวโน้มที่จะยอมรับสารจากพวกเขาเหล่านั้น นอกจากนี้อารอนสันและไกลเดน (Aronson and Gloden,1962) (อ้างถึงในเกศินี จุฑาวิจิตร, 2548 :141)ยังกล่าวด้วยว่า สื่อบุคคลหรือผู้ส่งสารที่มีความคล้ายคลึงกับผู้รับสารเป้าหมาย ในด้านต่างๆ อายุ เพศ เชื้อชาติ

ภาษา การแต่งกาย สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนทัศนคติและความคิดเห็นของผู้รับสาร เพราะความคล้ายคลึงนี้จะทำให้เกิดความรู้สึกเข้าใจ ชอบพอและไว้วางใจ

สำหรับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความแตกต่างในการเลือกสรรข่าวสารของมนุษย์ ได้มีผู้เสนอไว้หลายแนวทาง คือเดอเฟลอร์ ได้กล่าวถึงตัวแปรแทรก (Intervening Variables) ที่มีอิทธิพลในกระบวนการสื่อสารมวลชนระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร โดยเน้นให้เห็นว่าข่าวสารมิได้ไหลผ่านจากสื่อมวลชนถึงผู้รับสารและเกิดผลโดยตรงทันที แต่มีปัจจัยบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้รับสารแต่ละคน เช่น ปัจจัยทางจิตวิทยาและสังคมที่จะมีอิทธิพลต่อการรับข่าวสารนั้นทำให้เกิดผลไม่เหมือนกับหรือไม่เป็นไปตามเจตคติของผู้ส่งสาร ทฤษฎีสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้มีด้วยกัน 3 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences Theory) เป็นทฤษฎีที่ชี้ให้เห็นว่าผู้รับสารแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกันในทางจิตวิทยา เช่น ทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อ ทำให้ความสนใจในการเปิดรับข่าวสารหรือตีความหมายข่าวสารจากสื่อมวลชนแตกต่างกัน หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างปัจเจกบุคคลมี ดังนี้

- 1) มนุษย์เรามีความแตกต่างกันมากในองค์ประกอบทางจิตวิทยาส่วนบุคคล
- 2) ความแตกต่างนี้บางส่วนมาจากลักษณะแตกต่างทางชีวภาค หรือทาง ร่างกายของแต่ละบุคคล แต่ส่วนใหญ่แล้วจะมาจากความแตกต่างที่เกิดจากการเรียนรู้
- 3) มนุษย์ซึ่งถูกชูปเลี้ยงภายใต้สภาพการณ์ต่างๆ จะเปิดรับความคิดเห็น แตกต่างกันไป
- 4) การเรียนรู้สิ่งแวดล้อมทำให้เกิดทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อที่รวมเป็นลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคลที่แตกต่างกันไป

2. ทฤษฎีกลุ่มสังคม (Social Categories Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวไว้ว่าบุคคลที่มีลักษณะทางสังคมคล้ายกันจะแสดงพฤติกรรมการสื่อสารคล้ายคลึงกัน พฤติกรรมการสื่อสารนี้ได้แก่ การเปิดรับสื่อ ความพอใจในสื่อ และอุปนิสัยการใช้สื่อร่วมกัน เป็นต้น สำหรับลักษณะทางสังคมที่สำคัญนั้น ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา อายุ เพศ ฯลฯ

3. ทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relations Theory) เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้รับสารกับบุคคลอื่นในสังคมในลักษณะของกลุ่มปฐมภูมิ หรือกลุ่มทุติยภูมิ โดยกลุ่มปฐมภูมิซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในหมู่เพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงาน หรือสมาชิกในครอบครัว และวงศาคนาญาตินี้จะมีอิทธิพลต่อผู้รับสารมากกว่ากลุ่มทุติยภูมิซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดน้อยกว่า ข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับจากสื่อมวลชนมักจะถูกรับรู้หรือตีความโดยมีอิทธิพลของกลุ่มหรือบุคคลในกลุ่มเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ เช่น การที่ปัจเจกบุคคลจะเชื่อข่าวสารจากโฆษณาใดหรือไม่ นั่น มักจะได้รับอิทธิพลจากการปรึกษาหารือได้ถามเพื่อนฝูงหรือผู้ใกล้ชิด อิทธิพลที่มีผลต่อการรับรู้ข่าวสารในลักษณะนี้เราเรียกว่า "อิทธิพลของบุคคล" (Personal Influence)

โดยพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารในการศึกษาค้างนี้มี 3 ลักษณะ คือ

1. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อมวลชน (Mass Media) เป็นสื่อที่มีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศด้วยมีลักษณะเฉพาะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาหลายๆ ประการด้วยกัน เช่น มีความกว้างไกลในการกระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ มีความรวดเร็วในการถ่ายทอดข่าวสารได้อย่างถูกต้อง แม่นยำตรงกับความต้องการของผู้ส่งสารและมีประสิทธิภาพในการให้ความรู้ (เกศินี จุฑาวิจิตร ,2548:125)

โดยผู้รับสารจะมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนว่าการบริโภคข่าวสารจากสื่อมวลชนจะช่วยตอบสนองความต้องการของตนได้ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือเปลี่ยนลักษณะนิสัย และพฤติกรรมบางอย่างได้ โดยที่การเลือกรับ

ข่าวสารจากสื่อมวลชนนั้น จะขึ้นอยู่กับความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์และความตั้งใจในการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนที่แตกต่างกันออกไป โดยสื่อมวลชนในที่นี้หมายถึง สื่อต่างๆ ที่เผยแพร่ ไปสู่มวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต

2. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล โดยสื่อบุคคลในที่นี้หมายถึง ตัวบุคคลที่นำพาข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่งโดยอาศัยการติดต่อระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ที่จะมีปฏิกริยาโต้ตอบระหว่างกัน โรเจอร์และชูเมกเกอร์ กล่าวว่ ในกรณีที่ต้องการให้บุคคลใดๆ เกิดการยอมรับในสารที่เสนอออกไปหรือจะทำการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพที่สุดเพื่อให้มีการยอมรับนั้น ควรที่จะใช้การสื่อสารระหว่างบุคคลโดยใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่

ข่าวสาร สื่อบุคคลนี้จะมีประโยชน์มากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับทัศนคติและพฤติกรรมในการรับสาร นอกจากนี้ยังเป็นวิธีช่วยให้ผู้รับสาร นอกจากนี้ยังเป็นวิธีช่วยให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัดและตัดสินใจรับสารอย่างมั่นใจขึ้น ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.) การติดต่อโดยตรง (Direct Contact) เป็นการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อสร้างความรู้เข้าใจหรือ

ชักจูงโน้มน้าวใจผู้รับสารโดยตรง

2.) การติดต่อโดยกลุ่ม (Group Contact of Community Public) โดยกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อบุคคลส่วนรวม ช่วยให้การสื่อสารส่วนรวม ช่วยให้การสื่อสารของบุคคลบรรลุเป้าหมายได้ เพราะเมื่อกลุ่มมีการสนใจมุ่งไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งในกลุ่มก็จะมี ความสนใจในทางนั้นด้วย

โดยก่อนที่จะนำเสนอข่าวออกไปนั้นสื่อมวลชนจะต้องทำการคัดเลือกข่าวสาร (Gate Keeper) ที่ได้รับจากแหล่งข่าวมากมายและนำมาพิจารณาเลือกข่าวเพียงบางส่วน เพื่อออกสู่สาธารณชนผู้รับสารต่อไป

สำหรับในส่วนแนวความคิด Gate Keeper เริ่มมาจากเคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจในการเลือกซื้ออาหารของแม่บ้าน ทั้งนี้เลวินตั้งข้อสงสัยว่า ข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าจะกระจายตัวไปตามช่องทางการสื่อสารซึ่งมี "บริเวณประตู (Gate)" และมี "ผู้รักษาประตู (Gate Keeper)" ทำหน้าที่ตัดสินใจว่าจะอนุญาตให้ข่าวสารหรือสินค้าใดเข้ามาในช่องทางการสื่อสารเพื่อส่งไปยังกลุ่มแม่บ้านเหล่านั้น โดย เลวินสรุปว่า "ข่าวต้องเดินทางผ่านจุดตรวจประตูไปถึงสาธารณชน" ซึ่งต่อมาเดวิด เอ็ม ไวท์ (David M. White, 1950) ได้นำแนวความคิดดังกล่าวไปประยุกต์ในการศึกษาการคัดเลือกข่าวของบรรณาธิการข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในอเมริกาฉบับหนึ่ง ผลการศึกษาสรุปว่า "การตัดสินใจในการคัดเลือกข่าวถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในการทำหน้าที่ผู้รักษาช่องทางการสื่อสาร ซึ่งกลายมาเป็นแนวคิดในการเริ่มต้นศึกษาหน้าที่และบทบาทสื่อมวลชนในเวลาต่อมา"

3. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจ โดยสื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจงและมีจุดมุ่งหมายหลักที่อยู่กับผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม (ประมุข สตะเวทิน) ฉะนั้นการเปิดรับข่าวสารหรือความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งรูปแบบของสื่อเฉพาะกิจนี้อาจเป็นได้ทั้ง ในรูปของสื่อมวลชนและสื่อบุคคล เช่น แผ่นโฆษณา (โปสเตอร์) ใบบิลด์ แผ่นพับ จุลสาร สปอร์ตโฆษณา เป็นต้น

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ของรับข่าวสาร มีอยู่ 4 อย่างคือ

1. ความต้องการข่าวสารที่เป็นประโยชน์ (Utilization) ผู้รับสารจะเปิดรับข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองเป็นสำคัญ เช่น ฟังหรืออ่านที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

2. ความต้องการข่าวสารที่สอดคล้อง (Consistency) กับค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติของผู้รับสาร ผู้รับสารมักจะเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับความเชื่อ ค่านิยม หรือทศนคติของตน ข่าวสารใดที่ไม่สอดคล้องมักจะไม่ได้รับความสนใจหรือได้รับการปฏิเสธจากผู้รับสาร

3. ความต้องการข่าวสารที่สะดวกในการได้มา (Availability) ผู้รับสารนั้นจะมีข้อจำกัดในการเปิดรับข่าวสารที่ให้ประโยชน์และสอดคล้องกับตัวเอง แต่ถ้าข่าวสารดังกล่าวได้มาด้วยความยากหรือไม่สะดวก ผู้รับสารก็ไม่อาจเปิดรับข่าวสารนั้นได้ ดังนั้นพฤติกรรมหนึ่งของผู้รับสาร คือ ความสะดวกในการได้รับสาร

4. ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) เป็นความต้องการที่อยากมีประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์อย่างหนึ่ง และยิ่งอยู่ในสังคมปัจจุบันที่มีอะไรเปลี่ยนแปลง มีประสบการณ์ใหม่ๆ ตลอดเวลา เหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์เปิดรับข่าวสาร

ทั้งนี้ผลจากการเปิดรับข่าวสารของบุคคลใดๆ ผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชนและสื่อบุคคลหรือเฉพาะกิจย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความรู้ ทศนคติ และก่อให้เกิดพฤติกรรมในที่สุด

ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติ

ความรู้(knowledge)

เป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับผ่านประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า(S-R) แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำ (ข้อมูล)กับสภาพจิตวิทยาด้วยเหตุนี้ความรู้จึงเป็นความจำที่เลือกสรรซึ่งสอดคล้องสภาพจิตใจของตนเอง ความรู้จึงเป็นกระบวนการภายใน อย่างไรก็ตามความรู้ก็อาจ ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์ได้ และผลกระทบที่ผู้รับสารเชิงความรู้ในทฤษฎีการสื่อสารนั้นอาจปรากฏได้จากสาเหตุ 5 ประการคือ

1. การตอบข้อสงสัย (Ambiguity Resolution) การสื่อสารมักจะสร้างความ สับสนให้ สมาชิกในสังคม ผู้รับสารจึงมักแสวงหาสารสนเทศโดยการอาศัยสื่อทั้งหลายเพื่อตอบ ข้อสงสัย และความสับสนของตน

2. การสร้างทัศนคติ (Attitude Formation) ผลกระทบเชิงความรู้ต่อการปลูกฝังทัศนคตินั้น ส่วนมากนิยมใช้กับสารสนเทศที่เป็นนวัตกรรม เพื่อสร้างทัศนคติให้คนยอมรับการแพร่วัตกรรมนั้น ๆ (ในฐานะความรู้)

3. การกำหนดวาระ (Agenda Setting) เป็นผลกระทบเชิงความรู้ที่สื่อกระจายออกไป เพื่อให้ประชาชนตระหนักและผูกพันกับประเด็นวาระที่สื่อกำหนดขึ้น หากตรงกับภูมิหลังของปัจเจกชนและค่านิยมของสังคมแล้ว ผู้รับสารก็จะเลือกสารสนเทศนั้น

4. การพอกพูนระบบความเชื่อ (Expansion of Belief System) การสื่อสารสังคมมักจะกระจายความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ด้านต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนจึงทำให้ผู้รับสารรับทราบระบบความเชื่อที่หลากหลายและลึกซึ้งไว้ในความเชื่อของตนมากขึ้นไปเรื่อย ๆ

5. การรู้แจ้งต่อค่านิยม (Value Clarification) ความขัดแย้งในเรื่องค่านิยมและอุดมการณ์เป็นภาวะปกติของสังคม สื่อมวลชนที่นำเสนอข้อเท็จจริงในประเด็นเหล่านี้ ย่อมทำให้ประชาชนผู้รับสารเข้าใจถึงค่านิยมเหล่านั้นแจ่มชัดขึ้น

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good, 1973: 325 อ้างใน โสภิตสุดา มงคลเกษม, 2539) กล่าวว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (facts) ความจริง (truth) เป็นข้อมูลที่มนุษย์ได้รับและเก็บรวบรวมจากประสบการณ์ต่างๆ การที่บุคคลยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างมีเหตุผล บุคคลควรจะต้องรู้เรื่องเกี่ยวกับสิ่งนั้นเพื่อประกอบการตัดสินใจ นั่นก็คือบุคคลจะต้องมีข้อเท็จจริงหรือข้อมูล ต่างๆ ที่สนับสนุนและให้คำตอบข้อสงสัยที่บุคคลมีอยู่ ชี้แจงให้บุคคลเกิดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมทั้งเกิดความตระหนัก ความเชื่อ และค่านิยมต่างๆ ด้วย

ประกาเพ็ญ สุวรรณ (2520: 16) กล่าวว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็นหรือได้ยิน จำได้ ความรู้ขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง และวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้

เบนจามิน เฮส บลูม ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงเฉพาะเรื่อง หรือเรื่องทั่วไป ระลึกถึงวิธี กระบวนการหรือสถานการณ์ต่างๆโดยเน้นความจำ

1. ระดับระลึกได้ (Recall) หมายถึงความสามารถในการจำและการระลึกถึงเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่เคยพบมาแล้ว แบ่งออกเป็น

1) ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาโดยเฉพาะ

2.) ความรู้เกี่ยวกับวิธีและการดำเนินการที่เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3.) ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวความคิดและโครงสร้าง

2. ระดับรวบรวมสาระสำคัญได้ (Comprehension) หมายถึง บุคคลสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้มากกว่าการจำเนื้อหาที่ได้รับ สามารถเขียนข้อความเหล่านั้นได้ด้วยถ้อยคำของตนเองทำให้ทราบถึงความสามารถในการใช้สติปัญญาและทักษะเบื้องต้นแบ่งออกเป็น

1.) การแปลความ คือการแปลจากแบบหนึ่งไปสู่อีกแบบหนึ่ง โดยรักษาความหมายได้ถูกต้อง

2.) การตีความ คือขยายจากเนื้อหาเดิมด้วยการสร้างขึ้นด้วยรูปแบบใหม่

3. ระดับของการนำไปใช้(Application)สามารถนำเอาข้อเท็จจริง และความคิดที่เป็นนามธรรม(Abstract) มาปฏิบัติจริงอย่างยุติธรรม

4. ระดับของการวิเคราะห์(Analysis) หมายถึง สามารถใช้ความคิดในรูปของการนำความคิดมาแยกเป็นส่วน เป็นประเภท หรือการนำข้อมูลมาประกอบกันเพื่อการปฏิบัติของตนเอง

5. การสังเคราะห์(Synthesis) การนำเอาข้อมูล แนวความคิด มาประกอบกันแล้วนำไปสู่การสร้างสรรค์(Criteria) ซึ่งเป็นสิ่งใหม่แตกต่างไปจากเดิม

6. ระดับการประเมินค่า(Evaluation) คือ ความสามารถในการใช้ข้อมูล เพื่อตั้งเกณฑ์ การรวบรวมผลการวัดข้อมูลตามมาตรฐาน เพื่อให้ตั้งข้อตัดสินใจถึงระดับของกิจกรรมในแต่ละอย่าง อย่างไรก็ตามการเกิดความรู้ไม่ว่าจะเป็นระดับใด ย่อมมีความสัมพันธ์กับความรู้สึนึกคิด ซึ่งเชื่อมโยงกับสภาพจิตใจของบุคคลแต่ละคน และมีผลมาจากประสบการณ์ที่สั่งสมมาและสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลทำให้บุคคลมีความคิดแสดงออกตามความรู้สึึกของตน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นบ่อเกิดของทัศนคตินั้นเอง

ทัศนคติ(Attitude)

ทัศนคติ เป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญมากแนวหนึ่งทาง จิตวิทยาสังคม และการสื่อสาร และมีการใช้ คำนี้กันอย่างแพร่หลาย สำหรับการนิยามคำว่า ทัศนคติ นั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

โรเจอร์ (Roger , 1978 : 208 – 209 อ้างถึงใน สุรพงษ์ ไสริยะเสถียร , 2533 : 122) ได้กล่าวถึง ทัศนคติ ว่า เป็นดัชนีชี้ว่า บุคคลนั้น คิดและรู้สึกอย่างไร กับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดย ทัศนคติ นั้นมีรากฐานมาจาก ความเชื่อที่อาจส่งผล

ถึง พฤติกรรม ในอนาคตได้ ทักษะนี้ จึงเป็นเพียง ความพร้อม ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็น มิติของ การประเมิน เพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบ ต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็น การสื่อสารภายใน บุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจาก การรับสาร อันจะมีผลต่อ พฤติกรรม

โรเซนเบิร์ก และฮอฟแลนด์ (Rosenberg and Hovland , 1960 : 1) ได้ให้ความหมาย ของ ทักษะนี้ ไว้ว่า ทักษะนี้ โดยปกติสามารถ นิยาม ว่า เป็นการจูงใจต่อแนวโน้มใน การ ตอบสนองอย่างเฉพาะเจาะจงกับสิ่งที่เกิดขึ้น

เคลเลอร์ (Howard H. Kendler , 1963 : 572) กล่าวว่า ทักษะนี้ หมายถึง สภาวะความ พร้อม ของบุคคล ที่จะ แสดงพฤติกรรม ออกมา ในทางสนับสนุน หรือ ต่อต้านบุคคล สถาบัน สถานการณ์ หรือ แนวความคิด

คาร์เตอร์ วี. กูด (Carter V. Good , 1959 : 48) ให้คำจำกัดไว้ว่า ทักษะนี้ คือ ความพร้อม ที่จะ แสดงออก ในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง ที่เป็น การสนับสนุน หรือ ต่อต้านสถานการณ์ บางอย่าง บุคคล หรือสิ่งใด ๆ

นิวคอมบ์ (Newcomb , 1954 : 128) ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทักษะนี้ ซึ่งมีอยู่ในเฉพาะคน นั้น ขึ้นกับ สิ่งแวดล้อม อาจ แสดงออก ในพฤติกรรม ซึ่งเป็นไปได้ใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะชอบ หรือพึงพอใจ ซึ่งทำให้ผู้อื่นเกิด ความรักใคร่ อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น ๆ หรืออีก ลักษณะหนึ่ง แสดงออก ในรูปความไม่พอใจ เกลียดชัง ไม่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น

นอร์แมน แอล มูน (Norman L. Munn , 1971 : 71) กล่าวว่า ทักษะนี้ คือ ความรู้สึก และ ความคิดเห็น ที่บุคคล มีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใด ๆ ในทางที่จะ ยอมรับ หรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้ บุคคลพร้อม ที่จะ แสดงปฏิกิริยา ตอบสนอง ด้วย พฤติกรรม อย่างเดียวกันตลอด

จากความหมายของ ทักษะนี้ สามารถแยกองค์ประกอบของ ทักษะนี้ ได้ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ความนึกคิด (The Cognitive Component) คือ ส่วนที่เป็น ความเชื่อของบุคคล ที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไปทั้งที่ชอบ และไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้ หรือคิดว่า สิ่งใดดี มักจะมี ทักษะนี้ ที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่า สิ่งใดไม่ดี ก็จะมี ทักษะนี้ ที่ไม่ดี ต่อสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component) คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับ อารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามเหตุจูงใจ บุคลิกภาพ ประสบการณ์ใน อดีตของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละบุคคล

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจาก องค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก

จะเห็นได้ว่า การที่บุคคลมี ทศนคติ ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน ก็เนื่องมาจาก บุคคลมีความเข้าใจ มีความรู้สึก หรือมี แนวความคิด แตกต่างกันนั่นเอง ดังนั้น ส่วนประกอบทาง ด้านความคิด หรือ ความรู้ ความเข้าใจ จึงนับได้ว่าเป็นส่วนประกอบ ชั้นพื้นฐาน ของ ทศนคติ และส่วนประกอบนี้ จะเกี่ยวข้อง สัมพันธ์ กับ ความรู้สึกของบุคคล ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปแบบแตกต่างกัน ทั้งในทางบวก และทางลบ ซึ่งขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ และ การเรียนรู้

บุคคลสามารถแสดง ทศนคติ ออกได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ทศนคติ ทางเชิงบวก เป็น ทศนคติ ที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก มีความรู้สึก หรือ อารมณ์ จากสภาพจิตใจได้ตอบ ในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือ เรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง รวมทั้งหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนิน กิจการของ องค์กร อื่น ๆ เช่น กลุ่มชาวเกษตรกร ย่อมมี ทศนคติ ทางบวก หรือ มีความรู้สึกที่ดีต่อสหกรณ์การเกษตร และให้ความสนับสนุนร่วมมือด้วย การเข้าเป็น สมาชิก และร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ เป็นต้น
2. ทศนคติทางลบ หรือ ไม่ดี คือ ทศนคติ ที่สร้างความรู้สึกเป็นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือ หรือ ไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใด บุคคลหนึ่ง เรื่องราว หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงานองค์กร สถาบัน และการดำเนิน กิจการขององค์กร และอื่น ๆ เช่น พนักงาน เจ้าหน้าที่บางคน อาจมี ทศนคติ เชิงลบต่อบริษัท ก่อให้เกิดอคติขึ้น ในจิตใจของเขา จนพยายาม ประพฤติ และปฏิบัติต่อต้าน กฎระเบียบของบริษัท อยู่เสมอ
3. ทศนคติ ที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์กร และอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง เช่น นักศึกษาบางคนอาจมี ทศนคติ นิ่งเฉย อย่าง ไม่มีความคิดเห็น ต่อปัญหาได้เถียง เรื่องกฎระเบียบว่า ด้วยเครื่องแบบของนักศึกษา ทศนคติ ทั้ง 3 ประเภทนี้ บุคคลอาจจะมีเพียงประการเดียวหรือหลายประการก็ได้ ขึ้นอยู่กับความ มั่นคงในความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ หรือค่านิยมอื่น ๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ หรือ สถานการณ์

โดยกระบวนการ การเปลี่ยนแปลง ทศนคติ มีความเชื่อว่า ทศนคติ อย่างเดียวกัน อาจเกิด ในตัวบุคคลด้วยวิธีที่ต่างกัน จากความคิดนี้ ได้แบ่งกระบวนการ เปลี่ยนแปลง ทศนคติ ออกเป็น 3 ประการ คือ

1. การยินยอม (Compliance) การยินยอม จะเกิดได้เมื่อ บุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อตัวเขา และมุ่งหวังจะได้รับ ความพอใจ จากบุคคล หรือ กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น การที่บุคคลยอมกระทำตามสิ่งที่ยากให้เขากระทำนั้น ไม่ใช่เพราะบุคคลเห็นด้วยกับสิ่งนั้น แต่เป็นเพราะเขาคาดหวังว่า จะได้รับ รางวัล หรือการยอมรับจากผู้อื่นในการเห็นด้วย และกระทำตาม ดังนั้น ความพอใจ ที่ได้รับจาก การยอมกระทำตาม นั้น เป็นผลมาจาก อิทธิพลทางสังคม หรือ อิทธิพลของสิ่งที่ก่อให้เกิด การยอมรับนั้น กล่าวได้ว่า การยอมกระทำตามนี้ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ซึ่งจะมีพลังผลักดัน ให้บุคคลยอม กระทำตามมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับจำนวนหรือ ความรุนแรงของรางวัลและ การลงโทษ

2. การเลียนแบบ (Identification) การเลียนแบบ เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้น ซึ่งการยอมรับนี้เป็นผลมาจาก การที่บุคคล ต้องการจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรือที่พอใจระหว่างตนเองกับผู้อื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น จากการเลียนแบบนี้ ทัศนคติ ของบุคคลจะเปลี่ยน ไปมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าให้เกิดการเลียนแบบ กล่าวได้ว่า การเลียนแบบ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ซึ่งพลังผลักดัน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ ความน่า น่าไว้วางใจ ของสิ่งเร้าที่มีต่อบุคคลนั้น การเลียนแบบจึงขึ้นอยู่กับพลัง (Power) ของผู้ส่งสาร บุคคลจะรับเอาบทบาท ทั้งหมด ของคนอื่น มาเป็นของตนเอง หรือแลกเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน บุคคลจะเชื่อในสิ่งที่ตัวเอง เลียนแบบ แต่ไม่รวมถึงเนื้อหาและรายละเอียดในการเลียนแบบ ทัศนคติ ของบุคคล จะเปลี่ยนไปมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับ สิ่งเร้าที่ทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลง

3. ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) เป็นกระบวนการ ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า ซึ่งตรงกับ ความต้องการภายใน ค่านิยม ของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ในลักษณะนี้จะสอดคล้องกับ ค่านิยม ที่บุคคลมีอยู่เดิม ความพึงพอใจ ที่ได้จะขึ้นอยู่กับ เนื้อหารายละเอียด ของพฤติกรรมนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว ถ้าความคิด ความรู้สึกและ พฤติกรรมถูกกระทบไม่ว่า จะในระดับใดก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยน ทัศนคติ ทั้งสิ้น การเปลี่ยน ทัศนคติ มี 2 ชนิด คือ

1. การเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกัน หมายถึง ทัศนคติ ของบุคคลที่เป็นไป ในทางบวก ก็จะมีเพิ่มมากขึ้น ในทางบวก ด้วย และ ทัศนคติ ที่เป็นไป ในทางลบ ก็จะมีเพิ่มมากขึ้นในทางลบ ด้วย
2. การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง หมายถึง การเปลี่ยน ทัศนคติ เดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวก ก็จะลดลงไป ในทางลบ และถ้าเป็นไป ในทางลบ ก็จะกลับเป็นไปในทางบวก

เมื่อพิจารณาแหล่งที่มาของ ทัศนคติ แล้ว จะเห็นว่า องค์ประกอบสำคัญ ที่เชื่อมโยงให้บุคคลเกิด ทัศนคติ ต่อสิ่งต่าง ๆ ก็คือ การสื่อสาร ทั้งนี้เพราะไม่ว่า ทัศนคติ จะเกิดจากประสบการณ์เฉพาะ อย่าง การสื่อสารกับผู้อื่น สิ่งที่เป็นแบบอย่าง หรือความเกี่ยวข้องกับสถาบัน ก็มักจะมี การสื่อสาร

แทรกอยู่เสมอ กล่าวได้ว่า การสื่อสาร เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างมาก ที่มีผลทำให้บุคคลเกิดทัศนคติ ต่อสิ่งต่าง ๆ

ทัศนคติ เกี่ยวข้องกับ การสื่อสาร ทั้งนี้เพราะ โรเจอร์ส (Rogers ,1973) กล่าวว่า การสื่อสารก่อให้เกิดผล 3 ประการคือ

1. การสื่อสาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้รับสาร
2. การสื่อสาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ของผู้รับสาร
3. การสื่อสาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสาร

การแสดงพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ประการนี้ จะเกิดในลักษณะต่อเนื่องกัน กล่าวคือ เมื่อผู้รับสาร ได้รับข่าวสาร เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะก่อให้เกิด ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องนั้น และการเกิดความรู้ความเข้าใจนี้ มีผลทำให้เกิด ทัศนคติ ต่อเรื่องนั้น และสุดท้าย ก็จะก่อให้เกิดพฤติกรรม ที่กระทำต่อเรื่องนั้น ๆ ตามมา

แนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ

แมคไกวร์ และมิลแมน (McGuire and Millman,1965) กล่าวว่า แนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ โดยใช้อิทธิพล ทางสังคม เกิดจากความเชื่อที่ว่า บุคคลจะพัฒนา ทัศนคติของตนเองในลักษณะใดนั้น ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้รับจากผู้อื่นในสังคม สิ่งที่มี อิทธิพลทางสังคม แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เราใช้เป็นมาตรฐานสำหรับประเมิน ทัศนคติ ความสามารถของเรา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปบุคคลจะใช้กลุ่มอ้างอิงเพื่อประเมิน ทัศนคติ ของตน และตัดสินใจว่า ทัศนคติ ของตนถูกต้อง เพราะคิดว่าคนส่วนใหญ่ในกลุ่มมี ทัศนคติ เช่นเดียวกับตน

วัตสันและ จอห์นสัน (Watson and Johnson ,1972) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของกลุ่มอ้างอิงที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ไว้ดังนี้

1. ทัศนคติ ของบุคคลจะมีผลอย่างมากจากกลุ่มที่เขามีส่วนร่วม และกลุ่มที่เขาต้องการจะร่วมด้วย
2. ถ้า ทัศนคติ ของบุคคลสอดคล้องกับมาตรฐานหรือบรรทัดฐานของกลุ่มจะเป็นการเสริมแรง (Reinforcement) ให้กับ ทัศนคติ นั้น มากขึ้น ในทางตรงข้าม จะเป็นการลงโทษ (Penalty) ถ้าบุคคลนั้นมี ทัศนคติ ไม่ตรงกับมาตรฐานหรือบรรทัดฐานของกลุ่ม
3. บุคคลที่ขึ้นอยู่กับกลุ่ม หรือติดอยู่กับกลุ่มมาก จะเป็นผู้ที่เปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ได้ยากที่สุด ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นความพยายาม ของบุคคลภายนอก

4. การสนับสนุน หรือเห็นด้วยกับ ทักษะคติ บางอย่างของสมาชิกในกลุ่มแม้เพียง1 คนเท่านั้น ก็สามารถลดอิทธิพลของกลุ่มใหญ่ ที่มีต่อ ทักษะคติ ของสมาชิกในกลุ่มได้
5. แม้เป็นเพียงสมาชิก 2 คนในกลุ่มเท่านั้น ที่ยึดมั่นในความคิดหรือ ทักษะคติ บางอย่าง ก็จะมีอิทธิพลต่อสมาชิกในกลุ่มได้
6. การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่มและ การตัดสินใจกลุ่ม จะช่วยลดการต่อต้าน การเปลี่ยนแปลง ทักษะคติ ถ้ากลุ่มตัดสินใจยอมรับ ทักษะคติ ใหม่ สมาชิกในกลุ่มก็จะยอมรับ ทักษะคติ ด้วย
7. ถ้าบุคคลเปลี่ยนแปลงกลุ่มอ้างอิงของตน ทักษะคติ ของบุคคลก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงด้วย

2. บุคคลอ้างอิง (Reference Individuals) หมายถึง บุคคลที่เราใช้เป็นมาตรฐานเพื่อประเมิน ทักษะคติ ความสามารถของเรา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อิทธิพลของผู้อื่นที่มีต่อ ทักษะคติ ของบุคคล ตรงกับ กระบวนการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เรียกว่า การเลียนแบบ (Identification) ซึ่งเป็นกระบวนการ ที่บุคคลรับเอา คุณสมบัติ ของผู้อื่น เช่น ความคิด ทักษะคติ พฤติกรรมเป็นต้นมาเป็นของตน

ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของ ทักษะคติ ในส่วนของการรับรู้เชิงแนวคิด (Cognitive Component) และเมื่อองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบส่วนอื่นจะมีแนวโน้มที่จะ เปลี่ยนแปลงด้วย บุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร ต้องมี ความเชี่ยวชาญ (Expertness) และ ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) จะทำให้มีความน่าเชื่อถือสูง สามารถชักจูงใจได้ดีอีกทั้งมีบุคลิกภาพ (Personality) ดีก็จะมี ความสำคัญต่อ การยอมรับ นอกจากนี้หากข้อมูลข่าวสาร มีการเตรียมมาเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหา , การเรียงลำดับ , ความชัดเจนตลอดจนมีความกระชับและมีช่องทางในการส่งที่เหมาะสม ผู้ให้บริการซึ่งเป็น ผู้รับสารก็อยากฟัง และมีแนวโน้มที่จะ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตามคำแนะนำหรือชักจูง

นอกจากนี้ Klapper (1960) (อ้างถึงใน เกศินี จุฑาวิจิตร ,2540:127) ว่า สื่อมวลชนสามารถสร้างทักษะคติและค่านิยมให้เกิดแก่ประชาชนได้ในกรณีที่บุคคลนั้นๆ ไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน ทักษะคติและความเชื่อจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นรับข่าวสารในแนวเดียวกันบ่อยๆ ดังนั้น อิทธิพลของสื่อมวลชนจึงเป็นลักษณะสะสม มิใช่เกิดขึ้นโดยทันทีทันใด หรือในระยะเวลาอันสั้น

ความสัมพันธ์ระหว่าง ทักษะคติ กับ พฤติกรรม (Attitude and Behavior)

ทัศนคติ กับพฤติกรรมมีความสัมพันธ์ มีผลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ทัศนคติ มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ในขณะที่เดียวกัน การแสดงพฤติกรรมของบุคคลก็มีผลต่อ ทัศนคติ ของบุคคลด้วย

อย่างไรก็ตาม ทัศนคติ เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรม ทั้งนี้เพราะ เทรียนดิส (Triandis,1971) กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคล เป็นผลมาจาก ทัศนคติ บรรทัดฐานของสังคม นิสัย และผลที่คาดหวัง

จากแนวความคิดเกี่ยวกับความรู้และทัศนคตินี้ กล่าวคือ เมื่อผู้รับสาร ได้รับข่าวสาร เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะก่อให้เกิด ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องนั้น และการเกิดความรู้ความเข้าใจนี้ มีผลทำให้เกิด ทัศนคติ ต่อเรื่องนั้นข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในองค์ประกอบของ ทัศนคติ ในส่วนของกรรับรู้เชิงแนวคิด (Cognitive Component) และเมื่อองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบส่วนอื่นจะมีแนวโน้มที่จะ เปลี่ยนแปลงด้วยซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร ต้องมี ความเชี่ยวชาญ (Expertness) และ ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) จะทำให้มีความน่าเชื่อถือสูง สามารถชักจูงใจได้ดีอีกทั้งมี บุคลิกภาพ (Personality) ดีก็จะมี ความสำคัญต่อ การยอมรับ นอกจากนี้หากข้อมูลข่าวสาร มีการเตรียมมาเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหา การเรียงลำดับ ความชัดเจนตลอดจนมีความ กระชับและมีช่องทางในการส่งที่เหมาะสม ผู้ให้บริการซึ่งเป็น ผู้รับสารก็อยากฟัง และมีแนวโน้มที่จะ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ตามคำแนะนำหรือชักจูง

การเปิดรับข่าวสาร ของบุคคล ย่อมมีความสัมพันธ์ กับ ความรู้ไม่ว่า ระดับใดก็ตาม ความรู้สึนึกคิด ซึ่งเชื่อมโยงกับ ประสบการณ์และลักษณะทาง ประชากร (การศึกษา เพศ อายุ ฯลฯ) ของแต่ละคน ที่เป็นผู้รับข่าวสาร ถ้าประกอบกับการที่บุคคลมีความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น มีการศึกษาจะ มีการเปิดรับข่าวสารและโอกาสที่จะมี ความรู้ในเรื่องนี้ และสามารถเชื่อมโยง ความรู้นั้นเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ สามารถระลึกได้ รวบรวมสาระสำคัญ เกี่ยวกับ ปัญหาความรุนแรงของเด็กและสตรี รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลได้ต่อไป และเมื่อ ประชาชน เกิดความรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือ เด็กและสตรีไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม สิ่งที่เกิดตามมาก็คือ ทัศนคติ ความคิดเห็นในลักษณะต่างๆ กันไป

ทั้งนี้กระบวนการสื่อสารที่เป็นการสื่อความหมายจากแหล่งข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ไปยัง ผู้รับข่าวสารซึ่งเป็นบุคคลเป้าหมายในการสื่อสารนั้นเมื่อผู้รับสารได้รับสารนั้นหากผู้ส่งสาร สามารถสื่อความหมายได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสาร โดยอาจจะใช้วิธีโน้มน้าวใจ

กระตุ้นความต้องการเพื่อให้ผู้รับสารได้รับรู้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ และมีผลถึงการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมผู้รับสารก็จะมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับ (สุวิธนา วงษ์กระพันธ์, 2530:55)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม (KAP)

ทฤษฎีนี้ เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัว คือ ความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ (Attitude) และ การยอมรับปฏิบัติ (Practice) ของผู้รับสารอันอาจมีผลกระทบต่อสังคมต่อไป จากการรับสารนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงทั้งสามประเภทนี้ จะเกิดขึ้น ในลักษณะต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อผู้รับสารได้รับสารก็จะทำให้เกิดความรู้ เมื่อเกิดความรู้ขึ้น ก็จะไปมีผลทำให้เกิด ทัศนคติ และขั้นสุดท้าย คือ การก่อให้เกิดการกระทำ ทฤษฎีนี้อธิบาย การสื่อสาร หรือ สื่อมวลชน ว่า เป็นตัวแปรต้นที่สามารถ เป็นตัวนำ การพัฒนาเข้าไปสู่ชุมชนได้ ด้วยการอาศัย KAP เป็นตัวแปรตามใน การวัดความสำเร็จ ของ การสื่อสาร เพื่อการพัฒนา (สุรพงษ์ โสณะเสถียร, 2533: 118) จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญใน การนำข่าวสารต่าง ๆ ไปเผยแพร่เพื่อให้ประชาชนในสังคมได้รับทราบ ว่า ขณะนี้ในสังคมมีปัญหาอะไร เมื่อประชาชนได้รับทราบ ข่าวสารนั้น ๆ ย่อมก่อให้เกิด ทัศนคติ และเกิดพฤติกรรมต่อไป ซึ่งมีลักษณะ สัมพันธ์ กันเป็นลูกโซ่เป็นที่ยอมรับกันว่า การสื่อสารมีบทบาทสำคัญ ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ การที่คนเดินเท้ามีพฤติกรรมปฏิบัติตาม กฎจราจรได้ ก็ต้องอาศัย การสื่อสาร เป็นเครื่องมืออันสำคัญใน การเพิ่มพูนความรู้ สร้าง ทัศนคติ ที่ดีและเกิด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปในทางที่เหมาะสม โดยผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ ไปยังประชาชน กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งต้องประกอบด้วย (สุรพงษ์ โสณะเสถียร, 2533 : 120-121)

ความรู้ (Knowledge)เป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมาก จะได้รับผ่าน ประสบการณ์ โดย การเรียนรู้ จาก การตอบสนองต่อสิ่งเร้า (S-R) แล้วจัด ระบบเป็นโครงสร้าง ของ ความรู้ ที่ผสมผสานระหว่าง ความจำ (ข้อมูล) กับ สภาพจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ ความรู้จึงเป็นความจำ ที่เลือกสรร ซึ่งสอดคล้อง กับ สภาพจิตใจ ของตนเอง ความรู้ จึงเป็น กระบวนการภายใน อย่างไรก็ตามความรู้ก็อาจ ส่งผลต่อ พฤติกรรม ที่ แสดงออกของมนุษย์ได้ และผลกระทบที่ผู้รับสารเชิงความรู้ใน ทฤษฎีการสื่อสาร นั้นอาจปรากฏได้จากสาเหตุ 5 ประการคือ

1. การตอบข้อสงสัย (Ambiguity Resolution)

การสื่อสารมักจะสร้างความ สับสนให้สมาชิกในสังคม ผู้รับสาร จึงมักแสวงหา สารสนเทศ โดยการอาศัยสื่อทั้งหลาย เพื่อตอบ ข้อสงสัย และความสับสนของตน

2. การสร้างทัศนคติ (Attitude Formation)

ผลกระทบเชิงความรู้ ต่อ การปลูกฝังทัศนคติ นั้น ส่วนมากนิยมใช้กับสารสนเทศที่เป็นนวัตกรรม เพื่อสร้าง ทัศนคติ ให้คนยอมรับ การแพร่ นวัตกรรมนั้น ๆ (ในฐานะความรู้)

3. การกำหนดวาระ (Agenda Setting) เป็นผลกระทบเชิงความรู้ที่สื่อกระจายออกไป เพื่อให้ประชาชนตระหนักและผูกพันกับประเด็นวาระที่สื่อกำหนดขึ้น หากตรงกับภูมิหลัง ของ บัณฑิต และค่านิยมของสังคมแล้ว ผู้รับสารก็จะเลือกสารสนเทศนั้น

4. การพอกพูนระบบความเชื่อ (Expansion of Belief System)

การสื่อสารสังคมมักกระจายความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ด้านต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน จึงทำให้ ผู้รับสาร รับทราบระบบความเชื่อถือ หลากหลาย และลึกซึ้งไว้ใน ความเชื่อของตนมากขึ้นไปเรื่อย ๆ

5. การรู้แจ้งต่อค่านิยม (Value Clarification)

ความขัดแย้งในเรื่องค่านิยมและอุดมการณ์เป็นภาวะปกติของสังคม สื่อมวลชนที่นำเสนอ ข้อเท็จจริงในประเด็นเหล่านี้ ย่อมทำให้ ประชาชน ผู้รับสารเข้าใจถึงค่านิยมเหล่านั้นแจ้งชัดขึ้น

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good, 1973: 325) (อ้างใน โสภิตสุตา มงคลเกษม, 2539: 42) กล่าวว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (facts) ความจริง (truth) เป็นข้อมูลที่มนุษย์ได้รับและเก็บรวบรวม จากประสบการณ์ต่างๆ การที่บุคคลยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างมีเหตุผล บุคคลควร จะต้องรู้เรื่อง เกี่ยวกับสิ่งนั้น เพื่อประกอบ การตัดสินใจ นั่นก็คือ บุคคลจะต้องมีข้อเท็จจริง หรือ ข้อมูล ต่างๆ ที่สนับสนุนและให้คำตอบข้อสงสัยที่บุคคลมีอยู่ ชี้แจงให้บุคคลเกิดความเข้าใจและ ทัศนคติ ที่ดีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมทั้งเกิดความตระหนัก ความเชื่อ และค่านิยมต่างๆ ด้วย

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520: 16) กล่าวว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่ จำได้ อาจจะโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็นหรือได้ยิน จำได้ ความรู้ขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับ คำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง และวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้ เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom, 1967: 271) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้ เป็นสิ่งที่ เกี่ยวข้องกับ การระลึกถึง เฉพาะเรื่อง หรือเรื่องทั่วไป ระลึกถึงวิธี กระบวนการหรือ สถานการณ์ต่างๆโดยเน้นความจำ

1. ความรู้ ทำให้ทราบถึงความสามารถในการจำและการระลึกถึงเหตุการณ์หรือ ประสบการณ์ที่เคยพบมาแล้ว แบ่งออกเป็น

- 1.1. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาโดยเฉพาะ
- 1.2. ความรู้เกี่ยวกับวิธีและการดำเนินการที่เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
- 1.3. ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวความคิดและโครงสร้าง

2. ความเข้าใจ ทำให้ทราบถึงความสามารถในการใช้สติปัญญาและทักษะเบื้องต้นแบ่งออกเป็น
  - 2.1. การแปลความ คือการแปลจากแบบหนึ่งไปสู่อีกแบบหนึ่ง โดยรักษาความหมายได้ถูกต้อง
3. การนำไปใช้
4. การวิเคราะห์
5. การสังเคราะห์
6. การประเมินค่า

แพทริก เมเรดิธ (Patrick Meredith, 1961: 10) ได้พูดถึงความรู้ว่า จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 2 ประการ คือ ความเข้าใจ (Understanding) และการคงอยู่ (Retaining) เพราะความรู้ หมายถึง ความสามารถจดจำได้ ในบางสิ่งบางอย่าง ที่เราเข้าใจมาแล้ว

เบอร์กูท (Burgoon, 1974: 64) และ ริเวอร์, ปีเตอร์สัน และ เจนเซ็น (River, Peterson and Jensen 1971: 283 อ้างถึงใน ประม ๑๒๖: ๑๑๖-๑๑๗) ได้กล่าวถึง การศึกษาหรือความรู้ (Knowledge) ว่าเป็นลักษณะ อีกประการหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ดังนั้น คนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่ต่างกัน ในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่ต่างกัน ในสาขาวิชาที่ต่างกัน จึงย่อมมีความรู้สึกรู้คิด อุดมการณ์ และความต้องการ ที่แตกต่างกันไป คนที่มี การศึกษาสูง หรือมีความรู้ดี จะได้เปรียบอย่างมากในการที่จะเป็นผู้รับสารที่ดี เพราะคนเหล่านี้ มีความรู้กว้างขวาง ในหลายเรื่อง มีความเข้าใจ ศัพท์มาก และมีความเข้าใจสารได้ดี แต่คนเหล่านี้ มักจะเป็น คนที่ไม่ค่อยเชื่ออะไรง่ายๆ

การเกิดความรู้ไม่ว่า ระดับใดก็ตาม ย่อมมีความสัมพันธ์ กับ ความรู้สึกรู้คิด ซึ่งเชื่อมโยงกับการเปิดรับข่าวสาร ของบุคคล นั้นเอง รวมไปถึงประสบการณ์และลักษณะทาง ประชากร (การศึกษา เพศ อายุ ฯลฯ) ของแต่ละคน ที่เป็นผู้รับข่าวสาร ถ้าประกอบกับการที่บุคคลมีความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น มีการศึกษา มีการเปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับกฎจราจร ก็มีโอกาสนี้ที่จะมีความรู้ในเรื่องนี้ และสามารถเชื่อมโยงความรู้นั้นเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ สามารถระลึกได้ รวบรวมสาระสำคัญ เกี่ยวกับ กฎจราจร รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวมทั้งประเมินผลได้ต่อไป และเมื่อประชาชน เกิดความรู้เกี่ยวกับ กฎจราจร ไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม สิ่งที่เกิดตามมา ก็คือ ทศนคติ ความคิดเห็นในลักษณะต่างๆ (ดาราวรรณ ศรีสุกใส, 2542)

ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็กและสตรี

เด็ก หมายถึง ผู้ป่วยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส (ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546)

สตรี หมายถึง ผู้ป่วยหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

ความรุนแรงต่อเด็กและสตรี หมายถึง การทำร้ายสตรีทั้งร่างกาย จิตใจ การล่วงเกินทางเพศ หรือทำให้เสียสิทธิ เสรีภาพ หรือโอกาสในการมีชีวิตที่เท่าเทียมกับผู้อื่น ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ทั้งนี้เพียงเพราะว่าผู้ที่ถูกกระทำมีความด้อยกว่า ไม่ว่าจะ เป็นกำลังกาย การเป็นอยู่และเพราะคนคนนั้นเป็นเด็กหรือเป็นผู้หญิง

ปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรีที่เกิดขึ้นในสังคมทั้งความรุนแรงในครอบครัว สถานศึกษา สถานที่ทำงาน และในสังคมทั่วไป โดยปรากฏเป็นความรุนแรงทางร่างกาย จิตใจทางเพศ และการทอดทิ้ง ซึ่งผู้ถูกระทำส่วนใหญ่ คือ เด็กและสตรี โดยความรุนแรงต่อเด็กและสตรีที่เกิดขึ้นเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสังคมและความสัมพันธ์เชิงมิติหญิงชาย ผู้ใหญ่กับเด็ก ซึ่งปัญหาความรุนแรงที่กระทำกับผู้หญิงและเด็กมีมากมายกว่าที่เห็น แต่สังคมมักมองไม่เห็นและไม่รับรู้ว่าเป็นปัญหา แม้ว่าจะมีการกล่าวถึงและให้ความสนใจมากขึ้นก็ตาม

นิยามความหมายของความรุนแรง

ความรุนแรงต่อเด็ก หมายถึง การกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใด ๆ จนเป็นเหตุให้เด็กเสื่อมเสียเสรีภาพหรือเกิดอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ การกระทำผิดทางเพศต่อเด็ก การใช้เด็กให้กระทำหรือประพฤติในลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจหรือขัดต่อกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดี ทั้งนี้ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม (พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก มาตรา 2546 มาตรา 4) โดยการถูกระทำรุนแรง แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. การกระทำรุนแรงทางกาย หมายถึง การใช้กำลัง และ /หรือ อุปรกรณ์ใด ๆ เป็นอาวุธทำร้ายร่างกายที่รุนแรงมีผลทำให้ร่างกายได้รับบาดเจ็บ
2. การกระทำรุนแรงทางจิตใจ หมายถึง กระทำใด ๆ ที่มีผลให้ถูกระทำได้รับความกระเทือนด้านจิตใจหรือเสียสิทธิเสรีภาพได้แก่ การทอดทิ้ง การดูถูกเหยียดหยาม หรือดูด่า การกักขัง

4.1 ทอดทิ้งไว้ในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือสถานพยาบาล หรือไว้กับบุคคลรับจ้างเลี้ยงเด็กหรือที่สาธารณะ

4.2 ละทิ้งเด็กโดยไม่จัดให้มีการป้องกันดูแลสวัสดิภาพหรือให้การเลี้ยงดูที่เหมาะสม

4.3 จงใจหรือละเลยไม่ให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีพหรือสุขอนามัยจนน่าจะเกิดอันตราย
กายหรือจิตใจของเด็ก

4.4 ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะการเลี้ยงดูโดยมิชอบ

ความรุนแรงต่อสตรี องค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมายของ ความรุนแรงต่อสตรี หมายถึง การกระทำใดๆที่เป็นความรุนแรงทางเพศ ซึ่งเป็นผลหรืออาจเป็นผลให้เกิดการทำร้ายทางร่างกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจ เป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี รวมทั้งการขู่ขู่คุกคาม กีดกันเสรีภาพ นอกจากนี้ ยังหมายถึง ความรุนแรงต่อไปนี้

1. ความรุนแรงต่อร่างกาย ทางเพศ และจิตใจที่เกิดขึ้นในครอบครัว รวมทั้งการทุบตี การทารุณกรรม ทางเพศต่อเด็กหญิงในบ้าน ความรุนแรงอันมีเหตุมาจากของหมั้นที่ฝ่ายหญิงให้กับครอบครัวสามี การข่มขืนโดยคู่สมรส การขลิบอวัยวะเพศสตรี และข้อปฏิบัติตามประเพณีต่างๆ อันเป็นอันตรายต่อสตรี ความรุนแรงที่ไม่ได้เกิดจากคู่สมรส และความรุนแรงที่เป็นการหาประโยชน์จากสตรี

2. ความรุนแรงต่อร่างกาย เพศ และจิตใจที่เกิดขึ้นภายในชุมชนทั่วไป รวมถึง การข่มขืน การทารุณกรรม ทางเพศ การลวนลามทางเพศ การข่มขู่ในสถานที่ทำงาน ในสถาบันการศึกษา และสถานที่ต่างๆ การค้าหญิงและการบังคับให้ค้าประเวณี

3. ความเพิกเฉยของรัฐต่อความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็ความรุนแรงที่เกิดทางร่างกาย ทางเพศ และจิตใจ

แนวคิดเรื่องลักษณะทางประชากร

การศึกษาเรื่องกลุ่มเป้าหมายการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยม 1-6 และนิสิตมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกัน คือเพศ ระดับการศึกษา สถาบันที่ศึกษา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการวิเคราะห์ผู้รับสาร โดยจำแนกผู้รับสารออกเป็นกลุ่มๆตามลักษณะทางประชากร(Demographic Characteristic)(ปรมะ สตะเวทิน ,2546)

ลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร(Demographic Characteristic of Audience)

1. เพศ(Sex) การวิจัยทางจิตวิทยาหลายอันได้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องของความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน ผู้หญิงมักจะมีจิตใจที่อ่อนไหว หรือเจ้า

อารมณื โอนอ่อนผ่อนตามแลเป็นแม่บ้านแม่เรือน (อ้างในประมะ สตะเวทิน 2546) นอกจากนั้น งานวิจัยหลายอันยังพบว่า ผู้หญิงถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ชาย นอกจากนั้น ผู้ชายยังใช้เหตุผลมากกว่าผู้หญิงและจดจำข่าวได้มากกว่าผู้หญิงด้วย แต่ผู้หญิงเป็นเพศที่หยั่งถึงจิตใจของคนได้ดีกว่าผู้ชาย

2.ระดับการศึกษาหรือความรู้(Knowledge) เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ดังนั้นคนที่ได้รับสารในระดับที่แตกต่างกัน ในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่ต่างกันในสาขาวิชาที่ต่างกัน จึงย่อมมีความรู้สึกรู้จักคิด อุดมการณ์ และความคิดที่แตกต่างกันไป

คนที่มีการศึกษาสูง หรือมีความรู้ดี จะได้เปรียบอย่างมากในการที่จะเป็นผู้รับสารที่ดี ทั้งนี้เพราะคนเหล่านี้มีความรู้กว้างขวางในหลายเรื่อง มีความเข้าใจศัพท์มาก และมีความเข้าใจสารได้ดี และคนเหล่านี้จะเป็นคนที่ไม่ค่อยเชื่ออะไรง่ายๆ สารที่มีหลักฐาน หรือเหตุผลสนับสนุนเพียงพอ มักจะถูกโต้แย้งจกคนเหล่านี้ โดยทั่วไปแล้ว คนที่มีการศึกษาสูงมักจะใช้สื่อมวลชนมากกว่าคนที่มีการศึกษาดำ และคนที่มีการศึกษาดำ มักจะใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ ในขณะที่คนที่มีการศึกษาดำมักจะใช้สื่อประเภทวิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์

แนวคิดเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวขององค์กรเพื่อเด็กและสตรีมูลนิธิปิณา

คำว่า “องค์กร” ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Organization” ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคำว่า “องค์กร” ไว้หลายลักษณะ อาทิ

เบอร์นาร์ต กล่าวว่า องค์กรเป็นที่รวมของกลุ่มคน เพื่อทำการติดต่อสื่อสารสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เป้าหมายที่กำหนดร่วมกันบรรลุผลสำเร็จ โดยบุคคลได้มีการผูกกำลังรวมตัวกัน มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ (authority) และความรับผิดชอบ (responsibility) ของแต่ละคนให้สามารถดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ฉะนั้น คุณลักษณะขององค์กรที่เบอร์นาร์ตกล่าว จึงประกอบด้วย (อ้างถึงใน กุลนรี แนวพนิช ,2547:31)

1. การติดต่อสื่อสาร(Communication)
2. การร่วมมือร่วมใจ (Cooperative efforts)
3. การมีเป้าหมายร่วมกัน (Common objectives)
4. การมีกฎระเบียบในการปฏิบัติงาน (Rules and Regulations)

ทั้งนี้องค์กรจะเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ “การจัดการหรือการบริหาร” ซึ่งกล่าวได้ว่า การจัดการและการบริหารเป็นสิ่งที่ควบคู่กับองค์กรเสมอ (บรยองค์ โตจินดา ,2542:21) ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรมีการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นระบบและบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการจัดองค์กรที่ดี ทั้งนี้ Edwin B.Flippo กล่าวว่า การจัดการองค์กรเป็นกระบวนการจัดความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ เพื่อให้ส่วนต่างๆ เหล่านี้สามารถสัมพันธ์และรวมกันเข้าเป็นหน่วยที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกันจนสำเร็จ (ธงชัย สันติวงษ์ ,2533:25-26)

นอกจากนี้ การจัดการหรือการบริหารเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ได้นั้น จะต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจของทุกคนภายในองค์กรเพื่อประสิทธิภาพโดยมีโครงสร้างภายในที่เหมาะสม และสิ่งที่สำคัญที่อยู่คู่กับองค์กรนั้น คือ “การสื่อสาร”

ธงชัย และ ชนาธิป สันติวงษ์ (2542) กล่าวถึงความสำคัญของ “การสื่อสาร” ว่าการสื่อสาร คือ ระบบและกลไกที่สำคัญต่อการตัดสินใจในทางการบริหารของผู้บริหารทุกคนในขณะกำลังบริหารงาน ในเวลาเดียวกันการสื่อสารยังมีความสำคัญสำหรับการช่วยให้บริการและติดต่อลูกค้าเป็นไปได้อย่างสะดวกราบรื่น

และจากปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อเด็กและสตรีในปัจจุบันเป็นปัญหาที่ดำรงอยู่แทบทุกสังคมและนับวันก็ยิ่งทวีความซับซ้อนมากขึ้น การพยายามแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กและสตรีจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งทางภาครัฐและเอกชน ทั้งในระดับชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชนหรือ NGOs จำนวนไม่น้อยที่ให้การช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ทั้งทางกฎหมายและพยายามรณรงค์สร้างจิตสำนึกซึ่งหนึ่งในองค์กรที่เด่นชัดในการให้ความช่วยเหลือและขับเคลื่อนการรณรงค์เกี่ยวกับเด็กและสตรี คือ มูลนิธิปวีณา

ประวัติประธานมูลนิธิ นางปวีณา หงสกุล

อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร 6 สมัย
 อดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
 อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
 ประธานมูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี

ประสบการณ์การทำงาน

ปัจจุบัน	ประธานมูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี
2531-2549	อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร 6 สมัย
2548-2549	ที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี
2546-2547	เลขาธิการพรรคชาติพัฒนา
2542-2543	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (กำกับดูแลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)
2542-2543	ประธานคณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
2541-2542	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
2541	รองประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ งบประมาณรายจ่าย ประจำปี พ.ศ. 2542 สภาผู้แทนราษฎร
2539-2541	ประธานคณะกรรมการการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสภา ผู้แทนราษฎร
2538-2540	ประธานคณะกรรมการเร่งรัดและประสานการปฏิบัติงานเยาวชน สตรี ภาครัฐและเอกชนสำนักนายกรัฐมนตรี
2538-2539	รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
2535-2536	ประธานชมรมรัฐสภาสตรีไทยคนแรก (ประธานชมรม ส.ส.หญิง- วุฒิสภา หญิง)
2529-2535	ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ โรงแรม โซฟีเทล หัวหิน
2518-2528	ผู้จัดการธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขาลาดพร้าว

ประวัติการศึกษา

- ปี 2550 สำเร็จการศึกษาปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
เศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปี 2546 สำเร็จการศึกษาปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิตคณะ
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปี 2543 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิตคณะ รัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปี 2536 สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรชั้นสูง วิทยาลัยพระปกเกล้ารุ่น 1
- ปี 2517 สำเร็จการศึกษา Bachelor Of Commerce Bliss College เมือง
โคลัมบัส มลรัฐโอไฮโอ สหรัฐอเมริกา
- ปี 2512 สำเร็จการศึกษาโรงเรียนเคนยอน เรเมธอดิสต์ เกิร์ล สกูล ปีนัง
มาเลเซีย (Kenyon Rae Methodist Girls School)
- ปี 2509 สำเร็จการศึกษาโรงเรียนสตรีวรนาถ บางเขน กรุงเทพมหานคร

ผลงานการยกร่าง ผลักดัน แก้ไขกฎหมายที่สำคัญสู่สภาผู้แทนราษฎร

- ผลักดันพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
- แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสถานบริการ
- ยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546
- ผลักดันพระราชบัญญัติการค้าหญิงและเด็ก

โดยมูลนิธิปวีณา หงสกุล เพื่อเด็กและสตรี" เป็นมูลนิธิที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ด้อยโอกาสโดยไม่หวังผลกำไร โดยมี นางปวีณา หงสกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตกรุงเทพ ฯ (6 สมัย) เป็นทั้งผู้ก่อตั้งและประธานของมูลนิธิ นางปวีณา หงสกุล เริ่มก่อตั้งมูลนิธิ ฯ ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1.ช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกละเมิดสิทธิ และถูกทารุณกรรมในรูปแบบต่างๆ ตลอดจน
การฟื้นฟูด้านร่างกายและจิตใจ

2.เพื่อช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ได้รับเคราะห์กรรมและไร้ที่พึ่ง ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

3. เพื่อส่งเสริมและพัฒนารายได้ เสริมทักษะแก่เด็กที่ยากไร้และด้อยโอกาส

4. เพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมไทย

องค์กรมูลนิธิปวีณา มีความเคลื่อนไหวในการรุกคืบไปยังสื่อมวลชน โดยการนำเสนอข่าวในการสร้างภาพลักษณ์ ร่างข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเด็กและสตรี เพื่อให้สื่อมวลชนตระหนักในบทบาท ระหว่างหญิงและชาย เด็กและผู้ใหญ่ ลดเนื้อหาการสร้างอคติทางเพศและสนับสนุนความเข้าใจ และยังมีการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสิทธิเด็กและสตรีในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมในสังคม นอกจากนี้ยังเคลื่อนไหวเพื่อความก้าวหน้าของสตรีและยังช่วยเคลื่อนไหวในการติดตามนโยบายของรัฐบาลและที่สำคัญได้เคลื่อนไหวในการดำเนินคดีให้แก่เด็กและสตรีที่ได้รับความรุนแรงหรือถูกละเมิดสิทธิ์ต่างๆ

แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น

คำจำกัดความ คำว่า “วัยรุ่น” มีความหลากหลาย เนื่องจากขึ้นกับความแตกต่างของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนความแตกต่างทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา ของวัยรุ่นในแต่ละแห่ง อย่างไรก็ตาม องค์กรอนามัยโลก ได้กำหนดความหมายกว้างๆ ของวัยรุ่นไว้ดังนี้

วัยรุ่น หมายถึง ช่วงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ในลักษณะที่พร้อมจะมีเพศสัมพันธ์ได้

เป็นระยะที่มีการพัฒนาทางจิตใจมาจากความเป็นเด็ก ไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพ ที่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจไปสู่ภาวะที่ต้องรับผิดชอบและพึ่งพาตนเองซึ่งในที่นี้จะแบ่งวัยรุ่นเป็น 3 ระยะ คือ

1. วัยรุ่นตอน ต้น มีอายุตั้งแต่ 13-15 ปีในระยะนี้มีการเปลี่ยนแปลง คือ

-มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายอย่างรวดเร็ว เช่น เด็กหญิงจะมีเต้านมใหญ่ขึ้น มีประจำเดือนมีการสร้างฮอร์โมนอีสโตรเจน และโปรเจสเตอโรน มีขนตามรักแร้และอวัยวะเพศภายนอกมีรูปร่างสูงใหญ่

-ค่อนข้างหลงตัวเอง (Narcissistic phase)

-มีความเพ้อฝัน (Magical Thinking)

-มีความเป็นอิสระ (Emancipation) แต่ยังคงพึ่งพาพ่อแม่ ยังสนใจเพศเดียวกัน

2..วัยรุ่นตอนกลาง มีอายุตั้งแต่16-18 ปี ในระยะนี้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ

-เป็นระยะที่ดื้อรั้น โมโหง่าย มักจะมีความขัดแย้งกับพ่อแม่สูง

-เพื่อมีอิทธิพลสูง

-เริ่มสนใจเพศตรงข้าม

-การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเริ่มสมบูรณ์เต็มที่

เป็นระยะที่เริ่มทดลองเกี่ยวกับเพศ ซึ่งถ้าขาดความรู้และการป้องกันจะก่อให้เกิดปัญหาตั้งครรภ์ที่ไม่พึงปรารถนา หรือโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมทั้งโรคเอดส์

-ยังคงมีความคิดเพ้อฝัน

-วัยรุ่นระยะนี้จึงมีปัญหามากและบ่อยที่สุด

3. วัยรุ่นตอนปลาย มีอายุตั้งแต่19-21 ปีเป็นระยะที่เจริญเติบโตเข้าสู่ผู้ใหญ่เต็มที่ ดังนั้นระยะนี้จึงมีลักษณะ

-รู้จักบทบาทของตนเองเต็มที่

-มีความเป็นอิสระเต็มที่ในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ

-ค่อนข้างยอมรับการให้คำแนะนำได้ง่ายกว่าวัยต้นๆ

-ให้ความสนใจต่อคำแนะนำต่างๆ รวมทั้งเรื่องการป้องกันปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม

เมื่อย่างเข้าสู่วัยรุ่น จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้าน ร่างกาย ด้านจิตใจหรืออารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ซึ่งพอจะกล่าวได้ ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย

ในช่วงวัยรุ่นเด็กหญิง เด็กชาย จะเกิดการเปลี่ยนแปลง ด้านร่างกายทั้งรูปร่าง เสียง ความสูง และน้ำหนัก กล่าวคือ ทั้งสองเพศจะมีความสูงและน้ำหนักเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างเห็นได้ชัด เด็กหญิงจะเริ่มมีประจำเดือน สะโพกขยายออก เอวคอด หน้าอกโตขึ้น เสียงหวานแหลม มีขนขึ้นที่อวัยวะเพศ

ส่วนเด็กชายจะเริ่มมีน้ำอสุจิ มีการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง มีหนวดเครา มีขนขึ้นที่อวัยวะเพศ รักแร้ เสียงแตกพรั่ว กล้ามเนื้อแข็งแรง หน้าอกและไหล่กว้างขึ้น วัยรุ่นชาย จะตัวสูงขึ้นและน้ำหนักเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว กล้ามเนื้อแข็งแรง หน้าอกและไหล่กว้างขึ้น มีหนวดเครา มีขนขึ้นที่อวัยวะเพศและรักแร้ วัยรุ่นหญิง จะตัวสูงขึ้นและ น้ำหนักเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สะโพกขยาย เอวคอด และ หน้าอกโตขึ้น

การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจและอารมณ์

จากการเปลี่ยนด้านร่างกายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกวิตกกังวล ในรูปร่างหน้าตาของตน และยิ่งเกิดปัญหาสิ่วหนุมสิ่วสาว ความวิตกกังวลก็จะยิ่งมีมากขึ้น พ่อแม่ผู้ปกครองควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการดูแลรักษา ความสะอาดใบหน้า สำหรับลูกสาววัยรุ่น แม่ควรแนะนำ วิธีดูแลรักษาความสะอาดในช่วงของการมีประจำเดือนด้วย ลักษณะทางอารมณ์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของวัยรุ่น คือ การมีอารมณ์ที่เรียกว่า พายุบุแคม คือ มีความรุนแรงแต่อ่อนไหวไม่มั่นคง ถ้าต้องการจะทำอะไรก็ต้องทำให้ได้ ถ้าถูกขัดขวางจะตอบโต้อย่างรุนแรง แต่ความต้องการนั้น จะเปลี่ยนแปลงได้ง่าย หันเหไปสู่ความต้องการความสนใจ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ พ่อแม่ต้องรู้เท่าทันอารมณ์ของวัยรุ่น รู้จัก โอนอ่อนผ่อนตามอย่างเหมาะสม เมื่อเห็นน้ำเชียวก็อย่าเอาเรือ ไปขวาง แต่จงใช้ความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ เป็นเครื่องค้ำจุน ให้วัยรุ่น สามารถผ่าน พันอันตราย อันเกิดจากลักษณะทางอารมณ์ ของวัยรุ่นนี้ไปได้อย่างปลอดภัย

การเพิ่มความต้องการทางเพศ

การเพิ่มความต้องการทางเพศ ทำให้วัยรุ่นเกิดความ สนใจในเพื่อนต่างเพศ ต้องการให้ตนเป็นที่รู้จัก เป็นที่สนใจ ของต่างเพศ ต้องการความรู้เพศศึกษา และการแนะนำในการเตรียม ตัวเข้าสังคมวัยรุ่นชายและหญิง

การเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญา

ความเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญาของวัยรุ่น จะพัฒนาขึ้น อย่างรวดเร็วเช่นเดียวกับด้านร่างกาย ขนาดของม้านสมองจะ ขยายออกมากขึ้น วัยรุ่นจึงเป็นผู้ชอบคิด อยากรู้ อยากเห็น ช่างซักถาม ใช้เหตุผล และแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ วัยรุ่นจะชอบ แก้ปัญหา และตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ บิดามารดาต้องให้การสนับสนุน ปล่อยให้ลูกได้ใช้ความคิดเป็นของตนเอง และความคิดสร้างสรรค์ก็จะสูงขึ้นได้

การเปลี่ยนแปลงความต้องการทางสังคม

เมื่อวัยรุ่นพบความแปลกใหม่ในร่างกายของตน ก็จะมี ความไม่แน่ใจ มีความทุกข์ ต้องการปรับตัวให้เหมาะสม จึงหันหน้าเข้าหาผู้ที่มีปัญหาเดียวกัน คือ เพื่อนรุ่นเดียวกัน วัยรุ่นจึงเห็นความสำคัญ ของเพื่อนวัยรุ่น เชื่อเพื่อนมาก และเชื่อพ่อแม่ น้อยลงในการเล่นของวัยรุ่น อาจทำตัวอ่อนกว่าวัยเพราะในจิตใจวัยรุ่นต้องการกลับเป็นเด็กอีก ไม่อยากเติบโต ไม่อยากเข้าสังคมใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่น กับพ่อแม่จะเปลี่ยนรูปแบบไป วัยรุ่นไม่ต้องการให้พ่อแม่บังคับควบคุมตนเองอย่างแต่ก่อน แต่ต้องการผู้ช่วยคิดช่วยแนะนำและอยาก ให้พ่อแม่เป็นเพื่อนที่ดีของตนวัยรุ่นต้องการความเป็นอิสระและ การเป็นหัวหน้าครอบครัวและหัวหน้างานต่อไป พ่อแม่จึงต้องเปลี่ยน เป็นผู้แนะนำมากกว่าผู้ออกคำสั่งและ ควบคุมเข้มงวดอย่างแต่ก่อน วัยรุ่นจะเปรียบ

เทียบคุณสมบัติของพ่อแม่กับผู้ใหญ่อื่น ๆ พ่อแม่ ขาดคุณสมบัติใด วัยรุ่นก็จะไปหาได้จากครูหรือผู้ที่มีชื่อเสียงในสังคม เป็นบุคคลทดแทน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กุลนรี แนวพนิช (2547) ศึกษาเรื่อง “กระบวนการสื่อสารในการจัดการ โครงการสะพานบุญ ของวัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี” ซึ่งเป็นงานวิจัยคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการโครงการสะพานบุญ และสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ คือ พระพยอม กัลยาโณ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสื่อสารในการจัดการโครงการ มีเป้าหมายการสื่อสาร 6 เป้าหมายหลัก คือ (1) เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร (2) เพื่อเชิญชวนให้บริจาคสิ่งของ (3) เพื่อเชิญชวนให้มาซื้อสินค้า (4) เพื่อเชิญชวนให้ผู้ด้อยโอกาสเข้ามารับความช่วยเหลือ (5) เพื่อขอใจผู้ที่น่าสงสาร มาบริจาค (6) เพื่อควบคุมการดำเนินงานของสมาชิก โดยมีพระพยอม กัลยาโณ และมูลนิธิสวนแก้ว ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร ทั้งนี้ผลของการสื่อสารได้ทำให้กลุ่มบุคคล 3 กลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร ประกอบด้วย (1) สื่อมวลชน โดยโครงการให้การสัมภาษณ์ เขียนคอลัมภ์ แจกเอกสาร และเปิดโอกาสให้เข้าเยี่ยมชม (2) หน่วยงานต่างๆ โดยโครงการให้ความร่วมมือด้วยการไปบรรยาย และให้การต้อนรับ (3) ประชาชนทั่วไป โดยช่วยประชาสัมพันธ์ และเป็นหูเป็นตาให้กับโครงการ และในส่วนของปัจจัยที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของโครงการสะพานบุญ ประกอบด้วย ปัจจัยการสื่อสารและปัจจัยสนับสนุน

พรณี เอื้อวัฒนา (2542) ศึกษาการถูกระทำรุนแรงทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็กโดยบิดามารดา : ศึกษาในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า เด็กถูกระทำรุนแรงจากบิดามารดาทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ วิธีการถูกระทำรุนแรงทางด้านร่างกายที่พบมากที่สุดคือ การตีด้วยไม้หรือเข็มขัด และวิธีการถูกระทำรุนแรงทางด้านจิตใจที่พบมากที่สุดคือ การดูต่ำ ต่ำว่าด้วยคำหยาบคาย ความถี่ของการถูกระทำรุนแรงแต่ละวิธีการ ส่วนใหญ่คือ นาน ๆ ครั้ง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และสัมพันธภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางลบกับการถูกระทำรุนแรงของเด็กจากบิดา และภาวะวิกฤตในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการถูกระทำรุนแรงของเด็กจากบิดา ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และสัมพันธภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางลบกับการถูกระทำรุนแรงของเด็กจากมารดา และภาวะวิกฤตในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการถูกระทำรุนแรงของเด็กจากมารดา

โชติมา กาญจนกุล (2540) ศึกษาความรุนแรงในครอบครัว : การศึกษาการทำร้ายร่างกายภรรยา พบว่า การทำร้ายร่างกายภรรยาครั้งแรกเกิดขึ้นในทุกช่วงเวลาของการอยู่ร่วมกัน โดยจุดเริ่มต้นของการเกิดการทำร้ายร่างกายภรรยาจะเริ่มต้นจากการเผชิญปัญหาของครอบครัว ครอบครัวก็จะสะสมบรรยากาศของความเครียดไว้มาก จนก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงลบต่อกัน เมื่อสามีไม่สามารถควบคุมสติอารมณ์ได้ ก็จะทำร้ายร่างกายภรรยา การกระทำรุนแรงจะเกิดขึ้นซ้ำและเป็นไปตามขั้นตอนที่เรียกว่าวงจรของการกระทำ การทำร้ายร่างกายจะเกิดขึ้นบ่อยครั้ง และระดับของความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า สามีจะหยุดทำร้ายร่างกายภรรยา ถ้าภรรยาเปิดเผยการทำร้ายร่างกายต่อบุคคลที่สามขณะเกิดการทำร้ายร่างกายครั้งแรก แต่หลังการกระทำรุนแรงครั้งที่สองหรือการกระทำรุนแรงซ้ำ การยุติการทำร้ายร่างกายจะเกิดจากความพยายามอย่างสูงสุดของภรรยาเพื่อหาทางออกให้พ้นจากการถูกสามีทรมาน โดยทั่วไปจะกระทำในสามรูปแบบคือ การหลบหนีออกจากครอบครัว การพึ่งพากฎหมาย และการฆ่าสามี

ธีรณง เกิดสุนันท์ (2525) ศึกษาอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชน : ศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ตามพฤติกรรมของตัวละครที่กระตุ้นให้ทำดี และเหตุการณ์ที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน ซึ่งมีผู้ไม่ตอบคิดเป็นร้อยละ 27.2 และ 31.5 ส่วนอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ตามพฤติกรรมของตัวละครที่ทำให้นักเรียนเลียนแบบ และเหตุผลการเลียนแบบของนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยคิดเลียนแบบคิดเป็นร้อยละ 84.7 และ 84.5 และความคิดเห็นที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงละครโทรทัศน์พบว่า นักเรียนชอบดูละครโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 68.5 ส่วนละครโทรทัศน์ที่ชอบดูมากที่สุด ได้แก่ ละครประเภทที่ให้คิดสอนใจ คิดเป็นร้อยละ 41.2

พจนา วาสีรัตน์ (2535) ศึกษาประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์โครงการจัดกิจกรรมเชิงจิตวิทยาในการให้ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น แต่ทัศนคติไม่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหลังจากการเผยแพร่ สำหรับตัวแปรด้านประชากรและตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการเพิ่มความรู้เรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และการเป็นสมาชิกชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนตัวแปรทางด้านประชากรที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ เพศ สำหรับตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จารุณี บุญนิพัทธ์ (2539) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความตระหนักทัศนคติและการมีส่วนร่วมเรื่องสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม เขตบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อมจากสื่อวิทยุและสื่อบุคคล คือเพื่อนฝูง/เพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อมจากสื่อบุคคลคือ เพื่อนฝูง/เพื่อนร่วมงานและเจ้าหน้าที่ในที่ทำงาน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อมจากสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ และสื่อบุคคล คือ บุคคลในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนฝูง/เพื่อนร่วมงานและเจ้าหน้าที่ในที่ทำงาน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม และยังพบอีกว่า ทัศนคติที่มีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม

ปริยานุช ปัญจวงศ์ (2540) ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อ.เมือง จ.นราธิวาส พบว่า ผู้ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองแตกต่างกัน การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม และความพึงพอใจที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ชลดา ทองสุกนอก (2540) ศึกษาการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานของเจ้าของอาคารและโรงงานควบคุม จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับสื่อ ความรู้ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานอยู่ในระดับปานกลาง มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์พลังงานในเชิงบวก และมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์พลังงานอยู่ในระดับสูงและการเปิดรับสื่อมวลชนจากนิตยสาร อินเทอร์เน็ต และสื่อบุคคล จาก ผู้สัมมนา พนักงานในที่ทำงาน และความตระหนักต่อการอนุรักษ์พลังงาน เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในการทำนายเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานในเชิงบวก

ภาวนา ทองศรี (2541) ศึกษาการเปิดรับสาร ความรู้ ทัศนคติ และความพึงพอใจในการปฏิบัติ “การบริหารงานคุณภาพโดยองค์กรรวม” ของบุคลากรในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จากการศึกษาพบว่า การเปิดรับเกี่ยวกับ TQM มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้เกี่ยวกับ TQM ความรู้เกี่ยวกับ TQM มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติ TQM ทัศนคติต่อ TQM มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติ TQM และเพศและกลุ่มงานแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติ TQM แตกต่างกัน ส่วนอายุ สถานภาพสมรส ระดับ

การศึกษา อัตราเงินเดือน อายุการทำงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติ TQM แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติ TQM ไม่แตกต่างกัน

ณัฐพรรณ ศรีมุข (2541) ศึกษาการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคนดี และพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิตจากหนังสือของ ดร.สาทิส อินทรกำแหง และวารสารเกี่ยวกับชีวิตจิต มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิต การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิตจากสื่อ โทรทัศน์ นิตยสาร บุคคลในครอบครัว หนังสือของ ดร.สาทิส อินทรกำแหง และวารสารเกี่ยวกับชีวิตจิต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิต และการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิตจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิต

วิธินี วรณสกล (2542) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจจากสื่อประเภทต่าง ๆ ต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจต่างกัน การเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับทัศนคติกับการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ และการเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจากสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่ออินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ

ดารารวรรณ ศรีสุกใส (2542) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์โครงการรถไฟฟ้า บีทีเอสที่มีผลต่อความรู้ ทักษะคนดี และการใช้รถไฟฟ้าบีทีเอสของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยพบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์โครงการรถไฟฟ้าบีทีเอสจากสื่อมวลชนต่างกัน ประชาชนที่มีอายุ อาชีพต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์ โครงการรถไฟฟ้าบีทีเอสจากสื่อเฉพาะกิจต่างกัน และประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์โครงการรถไฟฟ้าบีทีเอสจากสื่อบุคคลต่างกัน

ช่อแก้ว ประสงค์สม (2542) ศึกษาการเปิดรับสาร ความรู้ ทักษะคนดี และการมีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนสีเขียว ของครูและอาจารย์ระดับมัธยมศึกษา เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด ประเภทโรงเรียน และเขตที่ตั้ง มีการเปิดรับสารเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนสีเขียวแตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ อายุการทำงาน มีการเปิดรับสารเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนสีเขียวไม่แตกต่างกัน เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง หน่วยงานที่

สังกัด และเขตที่ตั้ง มีความรู้เกี่ยวกับโครงการโรงเรียนสีขาวแตกต่างกัน เพศ อายุ การทำงาน ระดับการศึกษา ระดับรายได้ ตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด ประเภทโรงเรียน และเขตที่ตั้งมีทัศนคติต่อโครงการโรงเรียนสีขาว ไม่แตกต่างกัน อายุ และตำแหน่ง มีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนสีขาวแตกต่างกัน และยิ่งพบอีกว่า การเปิดรับสาร ความรู้ และทัศนคติต่อโครงการโรงเรียนสีขาว มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนสีขาว

คันสนีย์ ฤทธิ์ทองพิทักษ์ (2546) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการใช้สมุนไพรไทยของคนกรุงเทพมหานคร” ซึ่งเป็นงานวิจัยปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรแต่มีความสัมพันธ์กับการใช้สมุนไพรไทยและทัศนคติที่มีต่อสมุนไพรไทย ซึ่งความรู้จะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติและการใช้สมุนไพรไทย ซึ่งทัศนคติที่มีต่อสมุนไพรไทยจะมีความสัมพันธ์กับการใช้สมุนไพรไทย ในส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน อาชีพต่างกัน มีการใช้สมุนไพรไม่แตกต่างกัน แต่กลุ่มเป้าหมายที่มีเพศต่างกันกลับมีการใช้สมุนไพรที่แตกต่างกัน

อริศรา จารุรัตน์ (2548) ศึกษาเรื่อง “กลยุทธ์การใช้การสื่อสารมวลชนเพื่อเผยแพร่และสร้างการยอมรับผลิตภัณฑ์ภายใต้โครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การใช้การสื่อสารมวลชน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2544-2546 ประกอบด้วย 3กลยุทธ์ คือ การเรียกร้องเพื่อขอความสนับสนุนจากสื่อ กลยุทธ์การขอความร่วมมือ กลยุทธ์การซื้อสื่อมวลชน ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์และสื่ออื่นๆ เพื่อขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ จากการวิจัยยังพบอีกว่า สื่อมวลชนมีบทบาทในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ต่อสาธารณชน และนำไปสู่การเชิญชวนให้เกิดการยอมรับค่านิยมและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไทย และพฤติกรรมการบริโภคตามมา ทำให้เกิดการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของหน่วยงาน